

LUKA ANTIČKE SALONE (2. dio)

© 17/09/2022 by admin

Nedavno smo na stranicama ovog portala ponovo upozorili na bogatstvo i iznimnu važnost luke antičke Salone. Iako se taj grad krajem 6. i početkom 7. stoljeća polako „gasio“, da bi 30-ih i 40-ih godina 7. stoljeća i nestao kao grad – njegovi pojedini dijelovi su i dalje korišteni na različite načine. Na istočnim „predgrađima“ Salone razvija se Solin kao jedno od sjedišta hrvatskih knezova, a kasnije i kraljeva, s crkvenim zadužbinama, samostanima, dvorovima, krunidbenom bazilikom u „Šupljaj crkvi“ i kraljevskim mauzolejom na Otoku. Postojanje luke, a vjerojatno i mogućnost plovidbe donjim tokom Jadra, jedan je od čimbenika zašto se ovdje razvija takvo središte.

Pojedini znanstvenici čak smatraju kako je mir između mletačkog dužda Petra Kandijana i hrvatskog kneza Mislava iz 939. godine potpisan u Vranjicu kod dvora (i crkve) sv. Martina nakon što je dužd uplovio u Kaštelanski zaljev s mornaricom te odustao od vojnog pohoda na Hrvate i Neretljane.

Hrvatski vladari kao i njihovi pouzdanici te pojedine crkvene institucije uz solinsku obalu na nekoliko mjesta imaju različite posjede i ono što je zanimljivo – solane. Jedne od njih, smještene negdje u plićacima na zapadnoj strani današnjeg Solina, pripadala je kraljevskom samostanu sv. Bartolomeja iz Knina. Skromne splitske srednjovjekovne solane nalazile su se u Dujmovači – otprilike u širem okružju današnjeg „Brodmerkura“. Nabrajati bi mogli i dalje. Ono što dominira srednjovjekovnim solinskim krajolikom su ruševine antičkog grada. Te su ruševine najčešće korištene kao kamenolomi kojima se gradi srednjovjekovni Solin, Klis i Split. Na nizu karata iz 17. i 18. stoljeća na obali južno od salonitanskog teatra i amfiteatra prikazani su molovi, najčešće četiri. Radi li se o ostacima antičkih ili kasnijih pristaništa? U svakom slučaju, u kontekstu ovih molova treba gledati i spomen rta koji se u 14. stoljeću zove „Glavica“, a koji je služio za pristajanje brodova kojima se iz salonitanskih ruševina „izvazio“ kamen. Uz obalu su postojale i vapnenice za gašenje vapna.

Vrhunski okusi

Okusi blagdane uz vječne klasike iz Podravkine ponude. Složi platu i osvoji nagrade!
Podravka

solinske Rike, gdje je i ubijen. Naime, nakon povlačenja Kružičeve vojske pred Turcima, njegov brod se nasukao u mulj i blato, pa nije mogao isploviti. I sami Turci su nakon osvajanja Klisa na razvalinama Salone namjeravali sagraditi novi grad i podignuti luku, do čega nikada nije došlo. Sve ove pokušaje, kako hrvatskih banova i kneževa tako i turskih paša, uspješno bi svaki put omela Venecija iznimno zainteresirana za kontrolu jadranskog plovnog puta i trgovinu duže njega. Kada je tijekom Kandijskog rata, 1648. godine, mletački providur Leonardo Foscolo ipak odlučio da Turke treba potjerati iz Klisa njegova će šarolika vojska na brodovima uploviti na prostor stare antičke luke odakle će krenuti s opsadom kliške tvrđave.

Ovo je možda i posljednji put da je jedna velika mornarica uplovila u ovaj prostor koji će nakon toga postajati sve zapušteniji. Spomenute karte iz 17. i 18. stoljeća u moru na ušću Jadra prikazuju jedan manji otok koji će do početka 19. stoljeća, tijekom 150-ak godina, nestati. Mulj i sediment koje nanosi Jadro, ali i zemlja s ranijih arheoloških istraživanja Salone, pokrili su ostatke svih ovih luka i pristaništa kojima je zavladao malarična močvara. I sama morska razina se u posljednjih 2000 godina podigla za oko 2 metra. Svemu tome se pridružio i ogroman pritisak industrijalizacije solinskog bazena pa su veliki dijelovi nekadašnje luke i njene neposredne okolice, danas pod rezervoarima goriva u Vranjičkom blatu, ranžirnim kolodvorom, halama pojedinih tvornica ili pod sve češćim privatnim „prostornim intervencijama“.

Na mjestu gdje se ni arheolozi ne usude niti iz daleka prognozirati što bi se sve tamo moglo nalaziti. Donekle tješi činjenica da se prostor uz samu rijeku prije njenog ušća i neposredno zapadno od njega sa sjeverne strane zaljeva tretira kao prostor javne i društvene namjene – što bi značilo da bi trebao služiti prvenstveno Solinjanima? Naravno, i tu je bilo kakva gradnja „opterećena“ potencijalnim arheološkim nalazima koji su i potvrđeni na mjestu „ININIH“ rezervoara u Vranjičkom blatu. Da ne treba razmišljati samo o gradnji već i nekim manjim i jednostavnijim intervencijama u prostoru koje bi za cilj imale privući ljude rijeci i moru, pokazao je i projekt „Connecting separated“. Tijekom njegove provedbe od 2015. do 2017. godine jedna od aktivnosti je uključivala i postavljanje nekoliko „instalacija“ na ušću Jadra koje su pokušavale ukazati na mogućnosti, a ne probleme i opterećenja, koje nam nudi ovaj prostor. Da li su ih gradski oci i stanovnici ovog grada razumjeli – nadamo se, ali... Jedni su na sve brzo zaboravili, a neki drugi dio izgrađenog i uništili.

Solinjani i Vranjičani su od prapovijesti do 60-ih godina 20. stoljeća intenzivno živjeli sa svojim komadom mora, rijekom, ušćem, močvarom. Nakon toga taj suživot je prilično naglo i pomalo okrutno prekinut. Nitko danas neće reći da je Solin jedan od naših gradova na moru – a jest. Katkad je čak i upitno da li je to grad na rijeci, s obzirom na odnos prema njoj. Nekoliko stoljeća koje smo saželi u ova dva kratka teksta pokazuju da je najveći dio svoje povijesti Solin bio to sve. Može li ponovo to i postati?

Tekst i foto: Ivan Alduk

Prvi dio možete pročitati [OVDJE](#)

Korištena literatura i izvori:

1. B. Kirigin, Salona i more, Munuscula in honorem
2. Ž. Rapanić, Zg-Motovun-Split, 2012, 59-85;
3. Oreb/B. Kirigin, Lučki objekt u Saloni, Materijali, tehnike i strukture.... Zagreb 1980, 111-114;
4. Katić, Granice između Klisa i Splita kroz vjekove, Starohrvatska prosvjeta, III. ser., sv. 6, Split 1958, 187-210;
5. Katić, Veza primorske Dalmacije kroz kliški prolaz od prethistorije do pada Venecije, Starine 51, Zagreb 1962, 267-432;
6. Alduk. Solinske utvrde (I) Gradina na temelju izvora iz 16. stoljeća, Tusculum 8, 2015, 107-113;
7. Prostorni plan uređenja Grada Solina, 2006 – <https://www.solin.hr/prostorno-planska-dokumentacija/planovi-na-snazi/ppu-grad-solin/>

Ovaj tekst je napisan uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije temeljem Programa ugovaranja novinarskih radova u elektroničkim publikacijama.

Users Today : 215

Users Yesterday : 540

This Month : 6416

This Year : 126298

Total Users : 609668

Views Today : 705

Total views : 2462912

Who's Online : 3

GORGONIJA.COM

MORSKI KRSTAVAC / TRP – Suđ sjene – 1. dio

Morska banjada u prosincu

34. redoviti Sabor HRS-a

PRAVI „GOSPODAR I RATNIK“

Iskustva i preporuke za smanjenje ulova morskih ptica

Odaberi datum početka nastave

Algebra

< Previ

Započinje odbrojavanje do RIJEKA BOAT SHOWA

Next >

Haliclona mediterranea Griessinger, 1971 – Ružičasta cjevasta spužva (E: Pink tube sponge)

IMPRESSUM

Psihoterapija Online

Centar Pozitiva

GORGONIJA.COM

Nakladnik:

Udruga informatičara Imotski
Šetalište Stjepana Radića 21
21260 Imotski
e-mail: portal@gorgonija.com
Glavni urednik: Luka Kolovrat
luka.kolovrat@st.t-com.hr

SURADNICI

Za Gorgoniju pišu

ALGEBRA

Odaberi datum početka nastave

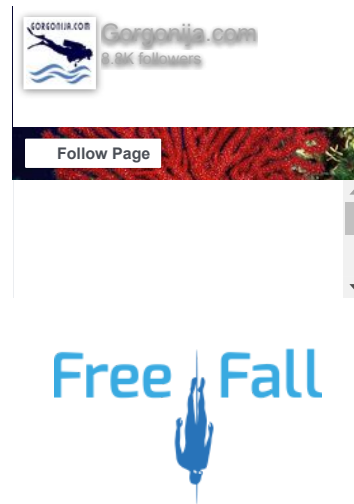
Upiši pripreme u Algebri
i sudjeluj u nagradnom
natječaju "Nagrada
izvršnost".

Otvori

Damir Višić, Boris Bulić, Jenny Barnjak,
Jadran Grančić, Davor Majkić, Matko
Vojković, Tonči Žanko, Damir Brajković,
Ante Tonči Fabris, Lidija Lijić Vulić,
Damir Ljubičić, Vedrana Vidović, Danijel
Frka, Vedran Dorušić, David Počekaj,
Damir Višić, Roko Markovina, Mario
Radaljic, Jelena Glamać, Dubravka
Pajk, Matko Pojatina, Vitomir Maričić,
Vesna Zmaić, Šime Sušić, Sunčana
Žaknić, Ivica Kostelić, Jelena Kurtović
Mrčelić

olufteum.digital

FACEBOOK

GORGONIJA KAN

Laserom protiv bora. Zate
obnovi lice uz revolucionar
laserski tretman bez filer.
Estetic Centar Ostojeć

